

In res ni nikoli več slišal Francè, niti kdo njegovih otrok, o tujem èlo-veku, ki je osreèil vso Francètovo družino. Ni jim ostajalo drugzega nego moliti za plemenitega dobrotnika ves èas svojega življenja.

Leopoldina Kernikova.

Prevara.

V postu je bila pri imenitnej gospòdi pojedina. A postne dneve bajè kuharice sovražijo, in to zato, ker jih v pripravi različnosti jedil tù in tam spravijo v zadrègo. Različne vòdne in druge manjše živali morajo ob postnih dnevih na mizi bogatinov in dobroslàstnikov namestovati vòla, kravo, tele, ovco, jagnje, purana, pišèe in sam Bog si ga vedi, kaj še vse.

Tudi pri tej priliki — ako se ne motim, bilo je godovanje grajskega gospoda barona — preiskala je kuharica vso svojo kuhinjsko vednost, s èim bi obložila mizo, da bi kočljivemu okusu izbiriènih gostov boljè ustregla. K sreèi prinese nekdo polžev. A kuharica, ki o graškem društvu za varstvo živali ni še nikoli nič slišala a še manj je bila sama ud tega društva, देने polže v mrzlo vodo, ter jih tako pristavi k ognji, namesto da bi jih bila poparila s kropom.

V pokritem lonci k ognju postavljeni začeli so ti počasni možàkarji govoriti in modrovati med saboj tako-le:

„Oj letošnja zima mora biti zelò mokra, da nas je zadela takšna povodenj!“ — „No, in kako mrzla je ta voda; in še stojeèa je, biti mora kako brezno, ker se prav nič ne vidi iz nje,“ — modruje drugi iz med precej številne družbe.

„Nè, brate, meni se pa dozdeva, da jame toplejše postajati, gotovo se sneg topi in bliža se vzpomlád.“ — „Prav imaš sosed,“ reèe tretji, „tudi jaz že èutim nekak gorak vetriè okolo svoje hiše; skoraj bi hišna vrata odklenil in šel pogledat, kako je z naravo; menda bo kmalu jelo zeleneti.“ — „Bratje, vzpomlád mora biti tukaj! meni je že precej toplo; idimo vsak iz svoje hišice!“ — „Brez dvombe,“ oglasi se zopet drug iz med družbe, „hitra, prehitra se mi zdi ta toplota, poglejmo vèn!“ Vsi so polagoma pomolili ogrete glave iz svojih dolgo zaprtih zvitih hišic. — „Tovàriši, to menda ne bode vzpomlád, meni je pregorko, to je že gotovo poletje, mi smo najbrže vzpomlád zaspali in zamudili se je veseliti,“ govori zopet prvi. — Vsa družba se je prav do dobrega ogrela in govoricca je postajala vedno živáhnejša. „Meni je že prevroèe,“ povzame starejših jeden besedo, „jaz bom slekel svojo sukňjo; a veste bratje, kaj se mi èudno zdi?“ ugiba nadalje, „ne gré mi v glavo, da ta dobrodejna toplota tako hitro raste, da-si ni nikjer videti soluca.“ „O gotovo ga zakrivajo oblaki,“ seže mu drugi v besedo. — „Jaz bi rekel, da je noè,“ pravi zopet drugi, „samo, da mi je ta noè predolga; ali pa se vreme tako hitro izpreminja, ali pa je celò solnce mrknilo; tovàriši, kdo ima praktiko pri sebi?“ — „To je res èudno, taka vroèina, a nikjer ni videti nič zelénja; o da bi bila kje kaka vrv, da bi zlezli na suho, meni bi zelena vejica kaj dišala!“ — „Plezajmo k višku in poiščimo kak prevoz, da izlezemo iz tega vroèega brezna,“ svetuje najmlajši, kateri je prevelike vroèine že komaj

sapo odganjal. Ali vse poskušnje so jim izpodletele; drug za drugim poskušajo po piskrovej steni k višku, ali cmòk, cmòk, cmòk nazaj v vročo vodo, vsak se je opeknel po polzskem trebuščeku, kajti lončeva stena je bila še bolj vroča.

„Meni že sapo zapira,“ vzdihuje jeden, „o da bi se le nekoliko mogel ohladiti! a ni je hladne rušne!“ — „Oj, kaj bo, če ne dobimo hitre pomoči?“ vzdihuje zopet drugi — „glejte óni le najmlajši se je že na duo spustil in pojemlje — zdaj, zdaj bo sklenil svoje mlado življenje.“ — „Dà, dà,“ povzame še jeden iz med trpeče družbe s hripavim glasom, „bratje, to ni niti vzpomlád niti poletje — to — to je prevára. Nesrečni smo, bratje, izdani smo — poginemo!“ — Družba prej tako vesela, zgovorna, postaja bolj in bolj tiha; tù in tam še kak globok vzdihljaj, kak stok, a naposled vse omòlkne; smrtna tihota nastane. Voda v piskru zavrè in polži so bili — kuhani.

Valenjar.

— x —

Kako so basni nastale.

V ónej prijetnej dôbi, v katerej je bil človek še tesneje z zemljo zvezan nego li je dandanes, ko so se celó najhujše zverí s človekom družile, v ónej dóbi so nastale tudi basni.

Kakò radi poslušajo otroci mične pripovedke, ki jih zna babica pripovedovati, bodi si že o strahovih, krvavih bojih, tatovih ali kaj enacega. V duhu jo spremljajo, kakor bi v povesti sami pričujoči bili, in večkrat jim napravi kaka basen ali pripovedka globokejši vtisek, nego li najboljše podučevanje. Basen je kakor zrcalo, v katerem se vidi, kako lahko človek zabrede v nesrečo, ako se je ne izogiblje.

Naj vam tu za zgled povem naslednjo basen o ježu in lisici: „Ko je nekdanj prišel jež v hudej zimi k brlogu, v katerem je bila lisica, prosil jo je, naj ga pusti v gorko luknjo, ker mora zunaj mraza poginiti, ter jej je obetal, da hoče mirno v kotu čepeti, samo da bo na gorkem. Dobrikal se jej je toliko časa, da ga je naposled pustila k sebi v luknjo. Ali že za malo časa začel se je jež stegovati in s svojo trnjevo kožo ubogo lisico zbádati. Ko ga ta opómne na njegovo obljubo, potisne jo nehvaležnež iz brloga. Zdaj je bila lisica primorana ježa prositi, da bi jo pustil k sebi v brlog, ter mu tudi s sladkimi besedami obljubuje, da hoče vse pozabiti, kar se je zgodilo. Ali jež je bil prevídnejši; bojèè se, da bi ne bil zopet on na prejšnjem mestu, obrne hrbet ter se niti ne zmeni za lisičje obljube.“

Iz te in iz sto družih basni torej lahko razvidimo, da se človek prej po tujej nego li po lastnej nesreči izmodrí. To so izpoznali užé stari modrijani. Potrebovali so le kako skrivnost ali kak primer iz družinskega življenja; a po največ so se basnoslovci držali živalskega življenja, katero so lepo opisovali ter raztegovali z lastnimi skušnjami, in básen je bila gotova, mladini in odráščenim v pouk in zabavo.

Fr. K.

— x —